

Kontrollkäik AS Hoolekandeteenused Koluvere Kodusse

(1) Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 12.11.2012 etteteatamata AS Hoolekandeteenused Koluvere Kodu ööpäevaringse erihooldusteenuse, sh kohtumäärusega ööpäevaringsele erihooldusteenusele paigutatud isikule, osutamist.

AS Hoolekandeteenused Koluvere Kodu (edaspidi *Koluvere Kodu*) on AS-le Hoolekandeteenused kuuluv erihoolekandeteenuseid osutav asutus. Koluvere Kodu osutatakse järgnevaid erihoolekandeteenuseid:

- igapäeaelu toetamise teenus
- töötamise toetamise teenus
- toetatud elamise teenus
- ööpäevaringne erihooldusteenus

Sotsiaalkindlustusameti andmetel osutas Koluvere Kodu 01.11.2012 seisuga ööpäevaringset erihooldusteenust 138 isikule ja 27 ööpäevaringsele erihooldusteenusele kohtumäärusega hoolekandetasutusse paigutatud isikule. Lisaks osutati ööpäevaringset erihooldusteenust ühele sügava liitpuudega isikule.¹

Viimati kontrollis õiguskantsler Koluvere Kodu 15.11.2011.²

(2) Õiguskantsler kontrollis, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kas külastatud asutuses on teenuste osutamisel tagatud isikute põhiõigused ja -vabadused.

(3) Kontrollkäigu raames külastasid õiguskantsleri nõunikud Koluvere Kodu ruume ning vestlesid ringkäigu ajal asutuse töötajatega. Eraldusruumi kontrollimisel pöörasid õiguskantsleri nõunikud erilist tähelepanu eraldusruumi sisustusele ning eraldatud isiku nõuetekohase jälgimise võimalustele. Dokumentide kontrollimisel tutvusid õiguskantsleri nõunikud eraldamise registri, sisekorra ning patsientide õigusi käsitleva teabematerjaliga.

(4) Õiguskantsleri seisukoht

Kontrollkäigu tulemusel tuvastas õiguskantsler probleemina, et Koluvere Kodu eraldusruumi kasutamisel peab eraldatud klient tualetina kasutama ämbrit.

Eraldamisel tualeti kasutamise võimaldamine

Kontrollkäigul selgus, et Koluvere Kodu eraldusruumis oli lihtne voodi ning akende ees trellid. Ruumis puudus joogivesi ning tualett. Vestlusel töötajatega selgus, et eraldatud kliendile antakse joogivesi pudeliga kaasa ning loomulike vajaduste rahuldamiseks eraldatakse ämber.

Eraldusruum peab nähtuvalt sotsiaalhoolekande seaduse § 20² lg-st 3 vastama teatud nõuetele. Nõuded erihoolekande teenuse osutaja eraldusruumile on välja toodud sotsiaalministri

¹ Erihoolekandeteenuse osutajate teenusekohtade andmed 01.02.2013 seisuga on kättesaadavad aadressil http://www.ensib.ee/public/erihoolkanne/Erihoolekandeteenuste_osutajad_01022013.pdf.

² Kontrollkäigu kokkuvõtte on kättesaadav aadressil:

http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_koluvere_hooldekodu.pdf.

30.06.2009 vastu võetud määruses nr 58 „Tervisekaitse nõuded erihooldusteenusele ja eraldusruumile“. Nimetatud määrusest eraldusruumi tualetile nõudeid ei tulene. Viimane ei tähenda aga, et eraldusruumis viibiv inimene peaks oma loomulikke vajadusi rahuldama ükskõik millisel moel.

Põhiseaduse §-st 18 tuleneva piinamise, julma või väarikust alandava kohtlemise keelu alusväärtuseks on inimväärikus.³ Inimväärikuse riive sõltub mitme teguri koosmõjust. Halvad või olematud sanitaartingimused (ämbri tualetina kasutamine ning selle hoidmine eraldusruumis) võivad endas kujutada ebainimlikku või alandavat kohtlemist⁴ ning inimväärikuse riiveks saab lugeda alandavates tingimustes viibimist eraldamise kohaldamise ajal. Eraldamisel ämbri tualetina kasutamisega seoses on piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa komitee asunud seisukohale, et tualetile juurdepääsu puudumist võib kergesti lugeda alandavaks kohtlemiseks.⁵

Kuna põhiseaduse § 18 lg 1 keelab inimest väarikust alandavalt kohelda, leiab õiguskantsler, et eraldamise rakendamisel ei saa ämbri kasutamist eraldatud kliendi tualetina lugeda aktsepteeritavaks. Eraldatud kliendil peab olema tagatud juurdepääs tualetile.

Tulenevalt eeltoodust teeb õiguskantsler AS-l Hoolekandeteenused ettepaneku **tagada Koluvere Kodu eraldusruumi kasutamisel eraldatud kliendile juurdepääs tualetile.**

(5) Kokkuvõte

Õiguskantsler teeb kontrollkäigu tulemusel isikute põhiõiguste ja -vabaduste tagamiseks AS-le Hoolekandeteenused ettepaneku tagada Koluvere Kodu eraldusruumi kasutamisel eraldatud kliendi juurdepääs tualetile.

Õiguskantsler palub AS-lt Hoolekandeteenused teavet tehtud ettepaneku täitmise kohta hiljemalt 01.05.2013.

³ Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, 2012, § 18, p 1. Kättesaadav aadressil:

<http://www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-18/>.

⁴ *Ibid*, p 11.

⁵ Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa komitee (CPT) aruanne Küprose valitsusele CPT/Inf (2008) 17, p 103. Kättesaadav aadressil: <http://www.cpt.coe.int/documents/cyp/2008-17-inf-eng.pdf>.